

ספר יצחק עיר

ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו
ורבקה אהבת את יעקב (כה, כח)

הענין
הערב

שאל המגיד מדובנא מדוע אצל יצחק נאמר "ויאהב" שהוא בלשון עבר,

ואילו אצל רבקה נאמר "אוהבת" שהוא לשון הווה? משל לבני עיר אחת שקבלו עליהם רב חדש. היללו כל בני העיר את רבם כי ידיו רב לו בתורה ופיו מפיק מרגליות בדרשותיו הנפלאות.

והנה רב זה, אפשר שהוא באמת תלמיד חכם מלא וגדוש בתלמוד ובפוסקים דרשות ואגדות. אולם, כידוע, ייתכן שפיו של הרב המפיק מרגליות אינו מעיד על גדלותו העצומה בתורה. אלא מעיד על כך שהרב עצמו שמע כמה דרשות ויודע לחזור עליהם.

ההבדל ביניהם הוא שאם הרב הוא תלמיד חכם באמת הרי שכבודו יגדל מיום ליום, שהרי בכל יום יכירו עוד ועוד את גדלותו בתורה, את ביקאותו הרבה בתורה ומה שיכירו היום לא הכירו בו אמש, ואילו אם הרב יודע אך לחזור על דרשות ששמע הרי שכבודו ילך ויפחת, כי כאשר יסיים לומר לפני קהלו את אשר שמע שוב לא ידע לומר דבר...

כן הוא גם הנמשל ביצחק נאמר: "ויאהב יצחק את עשו" בלשון עבר ומדוע? "כי ציד בפיו", שהיה צד אותו ומרמהו בדבריו ועל כן היו כבודו ואהבתו הולכים ופוחתים בעיניו, ואילו על רבקה נאמר: "אוהבת את יעקב", בלשון הווה כי ככל שהיתה שומעת את קולו בלימוד התורה הייתה מוסיפה יותר ויותר אהבה על אהבתו.

(2) 313

להבין, מדוע נכתב: "ויבז עשו את הבכורה", רק לאחר שאכל עשו את לחם ונזיד העדשים, הלא ביזוי הבכורה דם לכך, שהרי בעצם מכירתו ביזא אותה, מדוע לא נזכר הדבר לעיל, בסמוך למכירתה? למכירתה?

שני סוגי אכילה

נראה לבאר, שבהדגשה זו בא הכתוב ללמד שמלבד בזיון הבכורה שהיה זסיבה למכירתה, נחשב גם אופן אכילתו של עשו כביזוי הבכורה, וכפי שיבואר.

שני אכילות מצינו בפרשתנו, האחת - אכילתו של עשו, שאף לאחר שמילא את כריסו ונתמלאה תאוותו לא התחרט על זכירתו את הבכורה, וכפי שכתב הר"ן בדרשותיו (הדרוש השני): "וסיפר (הכתוב) שיעקב נתן הלחם והנזיד לעשו, ושמה בנפשו למה

עשיתי, והוא אומר ויאכל וישת ויקם וילך ויבז וגו', כלומר גם אחרי לכתו. היינו, שאכילתו זו של עשו היתה שמחה על מילוי חכרס, ומשום כך לא היה בה כדי לגרום לעשו להתנחם על מכירתו את הבכורה ליעקב.

לעומת אכילה זו, שהעידה על יחס הבזיון של עשו לבכורה, מוצאים אנו בהמשך הפרשה אכילה שמעידה על יחס הפוך לחלוטין, והיא אכילתו של יצחק לפני הברכות, וכפי שאמר הכתוב (בראשית כ"ד): "ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי והביאה לי ואכלה בעבור תברכך נפשי בטרם אמות". וכך כתב הרמב"ן על אכילה זו (שם מה, לז): "ומה שאמר לברך אותו אחר עשות לו המטעמים, איננו שחר האכילה ושוחד בהם, אבל רצה ליהנות ממנו שתהיה נפשו קשורה בנפשו בעת הדבוקה

שבכוחה היה לקשר בין נפש אב לנפש בנו כדי לברכו.

וטעם נוסף כתב הרמב"ן לאכילה זו: "שהיה יודע בנפשו כי אחר האכילה היתה מתענגת ושמחה ויחול עליה רוח הקודש". הרי שלאכילה זו מעלה יתירה, שבכוחה להביא את הנפש לעונג ולשמחה, ולהחיל עליה רוח הקודש. זה לעומת זה - אכילה קדושה ומרוממת, המביאה לקשר נפשי רוחני ולרוח הקודש, ומאידך - אכילה גרועה ומושחתת המביאה ל"וילך ויבז", ובכוחה להוריד אדם עד שאול תחתית.

זהו הטעם שביזוי הבכורה נכתב דוקא בסיום אכילת. עשו את הלחם ונזיד העדשים, שכן הכתוב בא להדגיש ולומר שלא רק במכירה היה משום ביזוי הבכורה, אלא אף באופן אכילתו של עשו היה ביזוי לבכורה, כאשר במקום להתרומם על ידי האכילה ולהתקדש על ידה, בחר עשו לאכול אכילה גרועה ומושחתת, וכפי שכתב הר"ן (שם): "ושמח בנפשו למה שמילא כרסו וביזא הבכורה, וגם אחרי לכתו לא נחם על סכלותו ורעתו לומר מה עשיתי".

משתה אסתר

דוגמא לשני סוגי אכילה אלו, מצינו גם במגילת אסתר, שבמשתה אחשורוש

שנעשה "לכל שריו ועבדיו חיל פרס ומד" הפרתמים ושרי המדינות לפניו" (אסתר א, ג ולאחר מכן "לכל העם הנמצאים בשושן הבירה" (שם ה), מצינו שנעשה הדבר מתוך כוונה רעה של מחשבת זנות, וכדברי רבא (מגילה יב ע"א): "שניהן לדבר עבירה נתכוננו ופירש רש"י (שם ע"ב): "זה נואף וזו נואפת" הוא אומר להראות את יפיה, והיא לכך נתכונה שישתכלו ביפיה".

לעומת זאת, במשתה שעשה אחשורוש לכבוד של אסתר, מצינו אכילה קדושה ומרוממת, וכפי שביאר המהר"ל (א

מפני ששמחו עליונים באותו משתה, שעל ידי זה קיבלו ישראל על עצמם את התורה מחדש. נמצינו למדים, שסעודת צדיקים גורמת לרוממות ולעליה בקדושה, עד כדי קבלת התורה.

6 אכילה המביאה לידי רוממות

למדים אנו מכר, שהאכילה, כמו דברים גשמיים נוספים, אם אינה נעשית לשם שמים אלא למילוי התאוה - חולין היא, ועלולה להביא את העוסק בה לשפלות ולביוזי כל דבר נעלה, ולעומת זאת, אם נעשית היא לשם שמים - מקודשת היא, ומרוממת את העוסקים בה, ולפיכך בכוחה להעלות את האדם ולרוממו לדרגות גבוהות ביותר.

והנה יצחק אבינו מדתו מדת היראה^ש, אך היה מתנהג תמיד ביראת הרוממות שהוא מתוך שמחה^ג, ומעולם לא עלתה על דעתו יראת העונש, וזה היה הענין בכאן שהיה רוצה שתשרה עליו השכינה ורוח הקודש לברך ברוח קדשו את אשר גזר הבורא שראויין אליו הברכות, אזי צוה לעשות לעצמו מטעמים לשמח את לבבו ואז תשרה עליו רוח הקודש, ובוזה נבא אל הכוונה, שהיה רוצה לומר לבנו הענין הנרצה דהיינו שרוצה לברכו, על כן בהכרח שיהיה זה מתוך שמחה, על כן יעשה לו מטעמים, ובכדי שלא יקשה לו הדבר לבנו הלא מדתו מדת היראה, ושמחה מה זו עושה, על כן הקדים מאמרו והודיעו לבנו שמעולם שמר את עצמו מיראה הפחותה, ואמר הלא תראה הנה נא זקנתי, ואעפ"כ עדיין לא ידעתי יום מותי, מעולם לא עלתה זאת בידיעתי ומחשבתי הזכרת יום המיתה שהוא יראה הפחותה, רק אני מתנהג כיראת הרוממות הבאה מתוך שמחה של מצוה ורוחב לב, על כן ועתה שא נא וכו', והבן.

המלך, וכל זה מפני שלמד אחשוורוש מן המשתה שעשה לשאר העם, שעל ידי ריבוי אכילה ושתייה עשויים האוכלים להימשך אחר תאוות ליבם, ומכך נגזמה הריגתו ושתי. ומטעם זה לא נהג אחשוורוש בסעודה זו בהוללות, אלא עשה מעשים הגונים וטובים, וכגון: "והנחה למדינות עשה".

ובעין זה פירש בעל מנות הלוי (שם) מדוע נקרא משתה זה "משתה גדול" (שם).

הנה נא זקנתי לא ידעתי וכו'. יש לדקדק לא ידעתי לשון עבר, היה לו לומר לא אדע לשון הווה, אך הוא דהנה רצה לברכו, וציוה להביא לעצמו מאכל לאכול ולשתות מעדנים ומטעמים, ומה ענין זה לברכות, אך הנא דנה ענין הצדיקים הגדולים שכל עבודתם להבורא ת' בשמחה ובטוב לבב, ובפרט כשרוצים שתשרה עליהם רוח הקודש אזי מטיבים את לבם בשמחה ובטוב לבב כי העצבות דבר

מגונה בעיניהם ומונע העבודה ורוח הקודש, וזה עניני סעודת מצוה וסעודות שתלמידי חכמים מסובין בה, שעל ידי התענוג הגשמי מטיבין את לבם לרוח הקודש^ש.

וזה מ"ש בדברי חז"ל [ברכות ה.] לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע נצחו מוטב ואם לא וכו', ואם לא יזכיר לו יום המיתה הוא רפואה בדוקה יותר מקריאת שמע ותורה, מה היא המניעה שלא יזכיר לו תיכף וינצל מכל רע^ש, אך הוא בוודאי שאינו מהראוי לעורר יראה פחותה הלזו המביאה לידי עצבות אם לא על צד ההכרח שיראה שאין עוזר לו נגד היצר הרע ע"כ מוטב לו לבא לידי עצבות ולא יעבור על התורה לשמוע לעצת היצר הרע, אבל כל זמן שיש באפשרי לעמוד נגד יצר הרע באיזה תחבולה אחרת ירחיק את עצמו מיראת העונש ומזכרון יום המיתה בכדי שלא יבא לידי עצבות^ש כי על ידי זה ירע לבבו ולא יעבור את הש"י בשמחה ויסתלק ממנו הרוח הקודש, הגם שהיראה הפחותה הלז נצרכת מאוד לשפלי מצב אשר אין להם ליד ושם בגדולות ונפלאות עבודתו ית"ש,

כונת יחזק בשלש המעצמים לתענוג הגוף ומוט הטעם, רק כדי שיהיה נפשו שומת ומתענגת,
 ומתוך שנתה הנפש תחול עליו רו"ק, וכמאמר חז"ל המציע שורה חלל מתוך שנתה שנאמר והיה
 כמנגן המנגן ותהי עליו יד ה' (ד"ה), ויש להוסיף ע"ז כי המצדק הוא כנגד להוריד ספע עליון
 אל המצדק, ולסיות שהמצדק אמנעי להספעת זכרה אל המצדק לכן יקריז אותו אליו ויעמידנו
 נכחו, כמו זכריות אליהו את זן הנרפית שהתמודד על הילד שלשה פעמים, וכן אלישע זכריותו
 זן הסונמית שכז עליו וחס פיו על פיו, ותחלה אמר ושנתי משענתי ע"פ הנער, וכן יעקב אמר
 קחם נא אלי ואזכרם, וישת ידו עליהם, וכ"ז נורה כי להודת הספע אל המצדק זכריותית
 המצדק ראוי לזה שיקרז אליו זמקום, וכן יחזק העתיר לנכח אשתו, העמיד אותה נכחו להקריזה
 אליו כדי שיכין אלי' דעתו יותר כנ"ס הכ"ן זכרות שהני' ולזה גם המצדק יקרז עלמו זכל יכלתו
 אל מקור שפעת הזכרה, יתזודד זדעתו ויקשר מתשנתו זעליתים קדושים אלקיים להיות זוכן וראוי
 להוריד על עלמו השפעה העליונה, וזכה יוכשר להליך על ראשו שזן שפע הנזואה ויש לו כח
 להליך שפעת זכרה העליונה אל המצדק הקרוז אליו: וכזר דימו ענין הנזואה אל הלז אשר זמנו
 מזלזלת חיים לכל האזרים, וכל הקרז הקרז זן האזרים אל זשכן הלז יוקדם לו השגת החיים,
 דוגמא לזה אמרו המתפלל לךך לכין לזו אל זית קדשי הקדשים, כדי לקשר נששו זמקום המקודש,
 (ועד"ז כי לזו עזדיך את אבני' ואת עפרה ימנו, שאמרו עליו זאגדה שנסאו עומס ומאזני ירושלים
 ועפרה לזנות להס זכזל זככ"ס), והיחס זכונת יחזק לקשר נפשו זשעת הזכרה אל המקום
 המקודש זיתר, לכן אמר: לא השרה, והוא המקום שהוא מיוחד אליו תמיד לתשנה, כנ"ס וילא
 יחזק לזוח זשדה, והוא הר המורה מקום עקדתו (זככמס' ד' פ"ח), והוא המקום אשר אמר
 עליו יעקב זין זה כי אם זית אלהים זה שער השמים, שחס הוא מקום חול שפע הנזואה
 ומראה הסזין זן השמים, וזמקום המקודש הלזה ילוד לו ליד חיה או עוף וזמנו יעשה לו
 מעצמים, זטעיות זכר אשר זמקום המקודש יזא, מתאחד נפשו זמקום אשר זו מקור הנזואה
 וזכרה הזכרה (מזודך לזה מזכירי נל"ק זכטעמי המאכלים כידוע ל"ח), ולזה הזכיר יחזק זשעת
 הזכרה שדה אשר זכרו ה', שאמרו עלה זכמלכז"ז. מזון שדה דא שדה דתפוחים, כנ"ס רש"י:

(5)
 הי"ח
 וי"ח

(ט) ויחפרו עבדי יצחק בנחל וימצאו שם באר מים חיים. כתב הרמב"ן וכן
 בספר תולדות יצחק וכן בספר מנורת המאור, לפי שכל מה שאירע
 לאבות היה סימן לבנים על כן מצאו מקום לדרוש כל עניני בארות אלו על ג' בתי
 מקדשים שנקראו באר מים חיים, כי כשם שעשו מריבה על שני בארות, והשלישי
 קרא רחובות, כך במקדש ראשון ושני עשו האומות מריבה עם ישראל עד שהחריבוה
 אבל השלישי שיבנה ב"ב קרא רחובות.

(6)
 ב' י'

(י) שבבית ראשון היה מצה ומריבה ושנאת חנם בין נשיאי ישראל שנקראו
 רועים, כמ"ש (ירמיה כגד.) והקמותי עליהם רועים. ונחרב הבית בסיבת המריבה שהיתה
 בין מלכי ישראל ומלכי יהודה. ובבית שני היתה מידת השנאת חנם בין כל ישראל כי
 פשה הנגע בכולם עד לאין מרפא. ועל כן כתיב בבאר ראשון ויריבו רועי גרר עם
 רועי יצחק, לרמוז גם לעתיד שתהיה מריבה בין רועי ישראל, ואגב גררה רבו גם
 רועי האומות עם ישראל. על כן קרא שם הבאר עשק כי התעשקו עמו, כי יש
 הבדל בין שנים המתקוטטים על דבר איזו עסק שביניהם, לבין שנים המתקוטטים
 בחנם על לא דבר כמנהג דורינו, וזה ההבדל בין בית ראשון לשני כי השנאה שהיתה
 בין רועי ישראל בבית ראשון היתה על עסק המלכות, כי נחלקה מלכות ישראל,
 וטבע הענין נותן שאין מלכות נוגעת בחברתה, על כן חשב כל אחד מהם שחבירו
 נכנס בגבולו, וע"י עסק זו רבתה המשטמה ביניהם.
 אבל השנאת חנם של בית שני, היה בחנם על לא דבר, כי אפילו הפחותים היו
 שונאים זה לזה על לא דבר, כי על כן נקראת שנאתם שנאת חנם אע"פ שלא
 היה לאחד שום עסק עם חבירו, ואין זה כי אם רוע לב והשטן היה מרקד ביניהם
 להכשילם זה בזה, כי מצא אלהים עונם ממקום אחר על כן הסיתם זה בזה
 למצוא עונו לשנוא. לכן ויחפרו באר אחרת ויריבו זה עליה וזו עליה

יהיה בימיו. על כן נקרא רחובות כי אז ירחיב ה' את גבולם, כי בזמן שהמריבה מצוייה או שני עברים נצים, אף בהיותם בעיר גדולה כאנטוכיא לא נשא אותם לשבת יחדיו, ואף במקום רחבת ידים מאוד צר להם המקום ולא יסבלם, כאשר בעונינו עוד היום מנהג זה מצוי בינינו. ובהפך זה בזמן ששלום על ישראל אע"פ שפרינו בארץ, ויהיו הדרים עליה רבים עד מאוד, מ"מ רחבת ידים להם ואין צר להם כדמסיק במס' (סנהדרין ד.) כד הוה רחמתיך עזיזא אפותיא דספסירא הוה שכיבן, השתא דלא סגי רחמתיך פוריא בת שיתין גרמידי לא סגי לן, ע"כ נאמר כי הרחיב ה' לנו, אף על פי שפרינו בארץ ויהיו הדרים עליה רבים מכל מקום הארץ לפניהם רחבת ידים ועוד שמצינו בבית שני שמחמת המחלוקת יצאו שלימים וכן רבים מן הארץ מרעת יושבי בה; על כן אמר שבזמן מציאת השלום ופרינו בארץ כי לא יצטרכו לצאת מתוכה.

(7)

ס

(8) מלך ישראל

ולכן כשבא הקב"ה לנסות את אברהם ולראות אם באמת הוא ירא אלקים, הוכרח לנסותו באופן שנראה כאילו הוא בניגוד ישיר ובכיוון ההפוך ממדת החסד. ולדוגמא: כשאמר לו הקב"ה לך מארצך וממולדתך ומבית אביך, הרי הוצרך לעזוב את ביתו ואת אביו הזקן, דבר שבודאי הכאיב לו. לאחר כך הוא נצטוו לגרש מביתו את הגר ואת ישמעאל בנו באופן הנראה כמאד אכזרי, וזה בודאי לא היה נעים לאברהם לעשות. והעולה על כולנה, נסיון העקדה, שבו הוצרך להקריב את בנו יחידו כקרבן — דבר שהיה נגד כל מציאותו ונגד כל השקפותיו, [ובפרט שמנהג עובדי עבודה זרה בימים ההם היה להקריב את בניהם כקרבן וכדאיתא בפרשת ראה י"ב פל"א]: כי גם את בניהם ואת בנותיהם ישרפו באש לאלהיהם, ואברהם היה תמיד מראה ומוכיח לכולם שה' שהוא אל רחום וחנון לא יבקש קרבן כזה מבריותיו, ועכשיו הוצרך הוא בעצמו לעשות כן. והרי זה המדרגה הנעלה ביותר בנסיון האדם, כלומר, לעשות פעולה הנוגדת מן הקצה אל הקצה את טבעיות האדם ומהותו אך ורק כדי למלאות רצונו של השי"ת. ורק כשעבר בהצלחה את כל הנסיונות האלו רק אז אמר אליו המלאך: כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה³⁸.

אלא³⁵ שעדיין יש להבין, מדוע באמת צותה רבקה את יעקב לשקר, ובפרט לפי מה שכתב רש"י שם, והוא מחז"ל, שעל פי הדיבור עשתה, וכי לא היתה אפשרות אחרת לפני המקום לגלגל את הברכות ליעקב בלי שיצטרך לשקר. ובמיוחד קשה זה להבין אחר

שידענו שיעקב הוא עמוד האמת בעולם וכדכתיב תתן אמת ליעקב, וכל כך התרחק יעקב מהשקר עד שבמעשה דינה שהוצרכו לעסוק אתם במרמה לא דיבר אתם יעקב אלא השאיר את העסק עם אנשי שכם לבני³⁶, וא"כ מדוע סיבב המקום שהברכות יחולו על ראש יעקב בדוקא על ידי השקר והתעתוע? ועיין ברמב"ן [לעיל כ"ה פל"ד] שכתב וז"ל: והשאלה על מאור עיניו שאלת עורי לב כי אם היתה סבה מאת השם הנה היא כדי שיברך את יעקב עכ"ל. וזה תימה, וכי לא היתה לו להקב"ה עצה אחרת שיקח יעקב הברכות רק על ידי עורון עיני יצחק?

אמנם נראה, שכמו שראינו אצל אברהם ואבינו שהוצרך השי"ת לנסותו בעשר נסיונות עד שעלה ונתעלה למדרגתו הרוממה, כמו כן אצל יעקב היה צריך לעבור נסיון כדי לבחון את גודל מדרגתו ודביקותו בה. וכשנעיין נראה שהנסיונות שבהם נתנסה אברהם אבינו והיו נסיונות נגד טבעו ומזגו, כי הלוא דרך אברהם בעולם היה לפרסם את שם ה' על ידי שהראה את מדה חסדו וטובו של המקום — "חסד לאברהם". עבודת השי"ת של אברהם היתה מיוסדת על מדת החסד של הקב"ה שהתגלמה באישיותו של אברהם. כל האלפים והרבות שהצליח אברהם

וכן הוא הדבר גם אצל יעקב. כל טבעו ומציאותו סלדו מהשקר; הזיוף והתעתוע היו אצלו בגדר עבודה זרה וגועל נפש. ולכן

כשרצה ה' לנסות את מדת דביקות יעקב בה, ולא מצא מקום יותר הגון לנסותו ממדת האמת, כי ערשניו הורגת ניכר לחיוב

(9) סע

של יעקב. כל אחד מהאבות היה צריך לעבור "מעשה עקדה" - נסיון נגד מהותו וטבעו - כדי לזכות בשכר הנצחי של אבי העם הנבחר.

ולפי זה עלינו לבאר מהו היה הנסיון העל טבעי של יצחק, כי הלוא מעשה העקדה לא היה נגד טבעו המציאותי, ואדרבה, הרי יצחק מסמל את מדת הדין והגבורה, פחד יצחק, ולמסור את נפשו על קידוש השם הוא חלק מעבודתו השגורה והרגילה, וא"כ היכן התנסה יצחק באופן שהתנסו בו אברהם ויעקב?

אולי יש להציע ש"העקדה" של יצחק עדיין לא היתה אבל היא תהיה לעתיד לבא. הגמרא במסכת שבת [דף פ"ט ע"ב] אומרת בזה"ל: מאי דכתיב כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו כו' לעתיד לבא יאמר ליה הקב"ה לאברהם בניך חטאו לי, אמר לפניו רבש"ע ימחו על קדושת שמך כו', אמר אימר ליה ליעקב כו' בניך חטאו לי, אמר לפניו רבש"ע ימחו על קדושת שמך כו', אמר לו ליצחק בניך חטאו לי, אמר לפניו רבש"ע: בני ולא בניך? בשעה שהקדימו לפניו נעשה לנשמע קראת להם בני בכורי

עכשיו בני ולא בניך, ועוד כו' אם אתה סובל את כולם מוטב ואם לאו פלגא עלי ופלגא עליך ואת"ל כולם עלי הא קריבית נפשי קמך, פתחו ואמרו כי אתה אבינו, עיי"ש כל הגמרא. ונראה שכאן היה נסיון גדול ליצחק, שהרי כאן פעל יצחק שלא לפי מדתו מדת הדין, אלא אדרבה, מכל האבות היה הוא היחיד שהמליץ בעד בני ישראל וקבל על עצמו את כל חטאותם, שהרי עכשיו זה היה רצון ה' שהרי הלך להאבות לבקש סניגוריא, והרי היה כאן נסיון ממשי למדתו של יצחק, ואכן, כשאר האבות, עמד יצחק בנסיון, ונהיה למגינם ולמושיעם של ישראל, ודו"ק.

(10) פירוש

ויגש וישק לו וירה את ריה כנדרו ויברכהו ויאמר ראה ריה בני כריח שדה אשר ברכו ה'. ויתן לך הא' מטל השמים וכו' ורב דגן ותירוש. יש לדקדק שתחלה הזכיר שם הוי"ה, אשר ברכו ה', המורה על הנהגה נסיית עיין רמב"ן ריש וארא, ושוב הזכיר שם האלקים המורה על ברכה טבעית. רש"י ז"ל פירש כריח שדה, היינו שדה תפוחים. ואפשר לבאר עפ"י מאמרם ז"ל בשבת פרק רבי עקיבא: למה נמשלו ישראל לתפוח, מה תפוח פריו קודם לעליו אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע, ואכתי צריך באור מה ענין הקדמת נעשה לנשמע עם הקדמת הפרי לעלים. אבל ביאור הדבר לענ"ד, כי העלים הם שומרי הפרי מהם ושרב וכדומה ודרר העלים ישאבו רוח כידוע ובלעדם אי אפשר להפרי להתקיים בדרך הטבע, וכמו שאמרו חז"ל בחולין צג: ליבעי אתכליה רחמי על עליה, דאי לאו עליה לא אתקיימו אתכליה. אך התפוח הזה הוא דבר חידוש היוצא מכלל העצים שמקדים לתת פריו בטרם יהיו לו עלים השומרים ומגינים על פירותיו. כן עם ישראל עם קדש לה' הם נותנים פרי נחמד למעלה למשכיל נגד דרך הטבע, כי הלא למראה עין אין לנו שום שמירה והגנה בדרך הטבע, וכל קיום ישראל מאז היה לגוי הוא תלוי באויר, שה אחת בין שבעים זאבים, אשר לא יתנו לה לשאוף רוח, באופן שנדמינו לפירות בלי עלים. ואעפ"כ פריו קדש הלולים לה', כתפוח הזה שפריו קודם לעליו, כי ישראל אינם משועבדים להטבע, ואף אם אין להם הגנה טבעית הנה ה' שומרם ומגינם בדרך נס. וע"כ גם עבודתם את ה' הוא שלא כדרך הטבע, וקדמו נעשה לנשמע שלא כדרך כל הארץ. וזה שאמר יצחק ראה ריה בני כריח שדה תפוחים אשר ברכו ה'. הנה הרגיש והכיר יצחק ברוח קדשו כי בנו זה הוא עומד למעלה מחקי הטבע, והוא בבחינת שדה תפוחים אשר

ברכו ה' הוי"ה דייקא גם באין לו הגנה ושמירה טבעית יתן פריו בעתו ע"י ברכת הוי"ה בדרך נס, כי ה' שומר לראשו, אך מ"מ שלא יצטרך להיות בדאגה ובפחד על קיומו ככל המחכה לנסים, ע"כ ברכו, ויתן לך האלקים מטל השמים, שישפיע ה' ברכתו גם בדרך הטבע שיהיה לו משמני ארץ ורב דגן ותירוש ולא יצטרך לנסים.